

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

**ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΣΕ ΠΟΛΙΤΗ ΤΣΙΓΓΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ**

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Ανδρέας Τάκης
Επιμέλεια Σύνοψης: Γιάννης Μόσχος, Μαρία Βουτσίνου

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2008

Περίληψη: Αναφορά πολίτη καταγωγής Ρομ για άρνηση αντικατάστασης του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας με νέο χωρίς την ένδειξη «αδυναμία υπογραφής» - Αρχική άρνηση του αρμοδίου Τμήματος Ασφαλείας να εκδώσει νέο Δ.Α.Τ και την αναγνώριση του δικαιώματος υπογραφής του κατόχου με την αιτιολογία ότι δεν αποδεικνύει γραμματικές γνώσης με τίτλο σπουδών ή άλλο δημόσιο έγγραφο - Έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη προς την αρμόδια υπηρεσία για παροχή διευκρινίσεων σχετικά με την διαδικασία, η οποία εφαρμόζεται προκειμένου να διαγνωσθεί η ικανότητα του κατόχου να θέσει υπογραφή στο οικείο πεδίο του δελτίου. Περαιτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε την χορήγηση στοιχείων προκειμένου να διερευνηθεί αν η απόδειξη των γραμματικών γνώσεων με δημόσιο έγγραφο εφαρμόζεται μόνο σε πολίτες καταγωγής Ρομ προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχει διακριτική μεταχείριση λόγω φυλετικής καταγωγής σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3304/2005 – Η αρμόδια υπηρεσία, όσο και η κεντρική υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ στο απαντητικό τους έγγραφο αρνήθηκαν την διακριτική μεταχείριση σε βάρος πολιτών καταγωγής Ρομ και ισχυρίστηκαν ότι η ανωτέρω διαδικασία εφαρμόζεται σε όλους τους πολίτες για την αντικατάσταση προηγούμενου δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, όπου η αρμόδια αστυνομική αρχή ζητά από τον αιτούντα να αποδείξει με δημόσια έγγραφο τυχόν μεταβολές, όπως οι γραμματικές γνώσεις σε περίπτωση που το προηγούμενο δελτίο είχε εκδοθεί με την ένδειξη «αδυναμία υπογραφής» - Ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε με νεώτερο έγγραφο επισημαίνοντας ότι η ανωτέρω πρακτική των αστυνομικών αρχών δεν έχει έρεισμα στην ισχύουσα νομοθεσία περί εκδόσεως δελτίων αστυνομικής ταυτότητας – Με νεώτερο έγγραφό της η αρμόδια υπηρεσία της Αστυνομική Διεύθυνση ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι εκδόθηκε νέο δελτίο για τον αναφερόμενο «*επί του οποίου και υπέγραψε κανονικά*».

- * - * - * -

Βοηθός Συνήγορος: Ανδρέας Τάκης

Χειριστές: Γιάννης Μόσχος, Μαρία Βουτσίνου

A. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε την με Α.Π. 18706/2007 αναφορά του κ. *** καταγωγής Ρομ, η οποία υποβλήθηκε μέσω του Ιατροκοινωνικού Κέντρου (ΙΑ.Κ) του Δημοτικού Οργανισμού Κοινωνικής Παρέμβασης & Υγείας (Δ.Ο.Κ.Π.Υ) του Δήμου Ν. Ιωνίας. Σύμφωνα με την ανωτέρω αναφορά ο κ. *** είχε απευθυνθεί στο Τμήμα Ασφαλείας της περιοχής του για την έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας και του ζητήθηκε να προσκομίσει δημόσιο έγγραφο, με το οποίο θα αποδείκνυε τη γνώση «γραφής και ανάγνωσης» προκειμένου να μην αναγραφεί στο οικείο πεδίο υπογραφής του δελτίου, η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής". Ο αναφερόμενος δήλωσε στις αστυνομικές αρχές ότι γνωρίζει γραφή και ανάγνωση και μπορεί να θέσει υπογραφή, έστω και αν δεν διαθέτει σχετικό τίτλο σπουδών ή βεβαίωση δημοσίου φορέα. Επίσης ανέφερε ότι η κατοχή αστυνομικού δελτίου ταυτότητας, το οποίο τον εμφανίζει ως στερούμενο δυνατότητας υπογραφής, του δημιουργεί πρόβλημα τόσο στις συναλλαγές του με τις δημόσιες υπηρεσίες, όσο και στις ιδιωτικές του συναλλαγές.

Στο πλαίσιο διερεύνησης της ανωτέρω αναφοράς ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε το με Α.Π. 18706.1/07/28.01.2008 έγγραφό του προς το Τμήμα Ταυτοτήτων της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφαλείας της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών και το Τμήμα Ταυτοτήτων της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μαγνησίας ζητώντας διευκρινίσεις και στοιχεία για α) την διαδικασία απόδειξης ικανότητας υπογραφής του κατόχου δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, και β) την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης σύμφωνα με το Ν. 3304/2005.

B. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. Διαδικασία διαπίστωσης της ικανότητας υπογραφής του κατόχου δελτίου ταυτότητας από την εκδούσα αστυνομική αρχή

Όπως επεσήμανε ο Συνήγορος του Πολίτη με το ανωτέρω έγγραφό του σύμφωνα με τις διατάξεις, οι οποίες έχουν εφαρμογή για την έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, δεν προβλέπεται ως προϋπόθεση για την απόδειξη της ικανότητας υπογραφής στον κάτοχο δελτίου αστυνομικής ταυτότητας η προσκόμιση οποιουδήποτε είδους εγγράφου, το οποίο θα πιστοποιεί το επίπεδο γραμματικών γνώσεων του κατόχου του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ΚΥΑ 3021/19/53/2005 με τίτλο: "Τύπος, δικαιολογητικά, αρμόδιες υπηρεσίες και διαδικασία έκδοσης δελτίων ταυτότητας Ελλήνων πολιτών" δεν προβλέπεται ανάμεσα στα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την έκδοση δελτίου ταυτότητας ειδικό πιστοποιητικό γραμματικών γνώσεων, ούτε προβλέπεται ειδική διαδικασία για την διαπίστωση από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές της ικανότητας υπογραφής των πολιτών, οι οποίοι στερούνται ανάλογου τίτλου σπουδών, προκειμένου να αναγραφεί στο εκδοθέν δελτίο η ένδειξη «αδυναμία υπογραφής». Αντιθέτως η αναγραφή της σχετικής ένδειξης στο δελτίο ταυτότητας προβλέπεται με την αριθμ. 8200/0-181194/2005 σχετική εγκύκλιο του (τέως) Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (§Ι2γ), στην οποία αναφέρεται μόνο ότι "εάν [ο κάτοχος του αστυνομικού δελτίου] είναι αγράμματος ή αδυνατεί να υπογράψει για οποιονδήποτε λόγο, αναγράφεται από τον συντάκτη, η φράση 'ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ' (§Ι2γ).

Ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε στις αρμόδιες αρχές την έλλειψη ρητής νομοθετικής πρόβλεψης στις κανονιστικές ισχύος διατάξεις τόσο των προϋποθέσεων, όσο και της διαδικασίας, η οποία θα έπρεπε να εφαρμόζεται από την αρμόδια εκδούσα αστυνομική αρχή προκειμένου να εξακριβωθεί το πραγματικό γεγονός ότι ο κάτοχος στερείται της δυνατότητας να θέσει υπογραφή στο σχετικό πεδίο. Περαιτέρω η Αρχή τόνισε ότι ο ρόλος και η δεσμευτικότητα της εγκυκλίου στο πλαίσιο λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης εξαντλείται στην παροχή διευκρινίσεων για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων νόμου και των κανονιστικών πράξεων της διοίκησης και συνεπώς η εγκύκλιος στερείται οποιασδήποτε κανονιστικής ισχύος καθώς δεν περιέχει νομικά δεσμευτικές διατάξεις, ούτε το περιεχόμενό της μπορεί να συμπληρώσει, να τροποποιήσει ή να καταργήσει νομικά δεσμευτικές διατάξεις.

II. Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης σύμφωνα με το Ν. 3304/2005

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3304/2004 ορίζεται μεταξύ των άλλων ότι : «σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 «ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης» και για τον λόγο αυτό, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 1: «*απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.*»

Περαιτέρω η έννοια της διάκρισης εξαιτίας φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στο άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 3304/2005 ορίζεται ως εξής:

α) Συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση .

β) Συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτι-

κά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις **ακόμα και αν οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές εφαρμόζουν την προαναφερόμενη αμφισβητούμενης νομιμότητας διαδικασία και αξιώνουν την προσκόμιση δημοσίου εγγράφου αδιακρίτως από όλους τους πολίτες** προκειμένου να διαπιστωθεί με τον τρόπο αυτό η ικανότητά τους να θέσουν υπογραφή στο σχετικό πεδίο του δελτίου ταυτότητας, μια τέτοια πρακτική **ανεξαρτήτως του αν εφαρμόζεται μόνο στους πολίτες καταγωγής Ρομ φαίνεται εκ πρώτης όψεως να πλήττει την συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα Ελλήνων πολιτών εξαιτίας του γεγονότος ότι αυτοί αντιμετωπίζουν ιδιαίτερη δυσκολία να το αποδείξουν με δημόσιο έγγραφο τις γραμματικές τους γνώσεις λόγω της μη φοίτησής μεγάλου αριθμού από αυτούς στην δημόσια εκπαίδευση.**

Γ. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη με το έγγραφό του προσπάθησε να καταστήσει σαφές στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές ότι η πρόβλεψη στην σχετική εγκύκλιο δεν νομιμοποιεί σε καμία περίπτωση την αρμόδια υπηρεσία να επιβάλει στους ενδιαφερομένους πολίτες την πρόσθετη υποχρέωση να αποδείξουν το επίπεδο των γραμματικών τους γνώσεων ή να εφαρμόζει διαδικασίες, οι οποίες δεν προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Με το ανωτέρω έγγραφο τονίστηκε ιδιαίτερος ότι οι «ερμηνευτικές» διευκρινίσεις της σχετικής εγκυκλίου δεν έχουν έρεισμα στο εφαρμοστέο δίκαιο και ως εκ τούτου η ακολουθούμενη πρακτική από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές στερείται νομιμότητας και πρότεινε την αντικατάσταση της ανωτέρω εγκυκλίου με νέα, η οποία θα συμβάλλει στην ορθή εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας .

Επιπλέον ο Συνήγορος του Πολίτη συνέστησε στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές ότι μέχρι την αντικατάσταση ή την τροποποίησή της ερμηνευτικής εγκυκλίου προκειμένου να είναι σύμφωνη με τις ισχύουσες διατάξεις, η εφαρμογή της διαδικασίας για την διαπίστωση της αδυναμίας υπογραφής των κατόχων Δ.Α.Τ θα πρέπει να σύμφωνη με το πνεύμα και το σκοπό των εφαρμοστέων διατάξεων. Αυτό σημαίνει ότι ο κάτοχος του δελτίου έχει κατ'αρχήν δικαίωμα να υπογράψει χωρίς να υπέχει υποχρέωση να αποδείξει ότι έχει αυτή τη δυνατότητα με δημόσιο έγγραφο, και μόνο σε περίπτωση, που ο ίδιος δηλώνει ότι δεν μπορεί να θέσει υπογραφή για λόγους υποκειμενικούς, να τίθεται από την εκδούσα αρχή η ένδειξη «αδυναμία υπογραφής» στο οικείο πεδίο. Ο Συνήγορος του Πολίτη διευκρίνισε επίσης ότι ένας από τους βασικούς λόγους ύπαρξης του δελτίου ταυτότητας είναι η απόδειξη των προσωπικών στοιχείων του κατόχου του (όνομα, επώνυμο, ημερομηνία γεννήσεως, ιθαγένεια κλπ.) για πράξεις, οι οποίες παράγουν έννομες συνέπειες και κατά την εκτέλεσή τους απαιτείται η εξακρίβωση της ταυτοπροσωπίας του. Αντιθέτως τόνισε η ικανότητα γραφής και ανάγνωσης δεν εμπίπτουν σύμφωνα με τα ανωτέρω στα προσωπικά στοιχεία του κατόχου του δελτίου ταυτότητας για τον λόγο ότι δεν συνδέονται με κανένα τρόπο με την απόδειξη της ταυτότητας του προσώπου.

Ως προς το ειδικότερο ζήτημα της υπογραφής φυσικού προσώπου ο Συνήγορος του Πολίτη έκρινε ότι δεν υφίσταται κατ'αρχήν νομική υποχρέωση των πολιτών να έχουν συγκεκριμένο τύπο υπογραφής. Η υπογραφή του φυσικού προσώπου αποδεικνύει το αυτοπρόσωπο των ενεργειών του και την δήλωση βούλησης κατά την άσκηση δικαιωμάτων του, την εκπλήρωση υποχρεώσεών του και γενικότερα σε οποιαδήποτε συναλλαγή του, δημόσια ή ιδιωτική, όπου αυτή είναι απαραίτητη.

Το δείγμα της υπογραφής του προσώπου στο αστυνομικό δελτίο ταυτότητας αυτόν τον σκοπό κατά κύριο λόγο εξυπηρετεί και η μόνη προϋπόθεση, η οποία θα πρέπει να εξετάζεται από τις αρμόδιες αρχές, είναι αν ο κάτοχος του δελτίου αυτού είναι σε θέση να αποτυπώσει εγγράφως αυτό, που εκείνος θεωρεί υπογραφή σύμφωνα με τα προαναφερόμενα. Συνεπώς από τη στιγμή που ο αιτών την έκδοση δελτίου ταυτότητας δηλώνει ότι μπορεί να υπογράψει, δεν νομιμοποιούνται οι αστυνομικές αρχές να απαιτούν αποδεικτικά στοιχεία για το επίπεδο των γραμματικών γνώσεων του κατόχου του δελτίου για να του αναγνωρίσουν το δικαίωμα της υπογραφής αυτής.

Περαιτέρω ο Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε ότι η αναγραφή στο πεδίο της υπογραφής στην αστυνομική ταυτότητα της ένδειξης "αδυναμία υπογραφής" δημιουργεί τον πραγματικό κίνδυνο, ο κάτοχός της, αν και κατά νόμο ικανός, να μην μπορεί να συναλλάσσεται με δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιώτες λόγω του γεγονότος ότι η συγκεκριμένη ένδειξη δημιουργεί αμφιβολίες αναφορικά με την απαιτούμενη από το νόμο δικαιопρακτική ικανότητα του προσώπου και κατά συνέπεια εξαιτίας της σύγχυσης αυτής μπορεί να εμποδίσει την άσκηση θεμελιωδών συνταγματικών δικαιωμάτων του και να προκαλέσει την προσβολή της προσωπικότητάς του. Επίσης, η απόδειξη της ικανότητας προς δικαιопραξία αποτελεί αντικείμενο άλλων διατάξεων νόμου και πάντως δεν συνδέεται με την ύπαρξη ή μη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας αυτού καθ' αυτού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι δωδεκαετείς Έλληνες πολίτες, οι οποίοι υποχρεούνται από το νόμο να κατέχουν δελτίο αστυνομικής ταυτότητας, ώστε να μπορούν να αποδείξουν την ταυτοπροσωπία τους, παράλληλα όμως έχουν εκ του νόμου περιορισμένη δικαιопρακτική ικανότητα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη τόνισε ιδιαιτέρως ότι -εκτός από τα θέματα, που ήδη επισημάνθηκαν και αφορούν τη νομιμότητα της σχετικής διαδικασίας- η αναζήτηση εκ μέρους των αστυνομικών αρχών πιστοποιητικού για την απόδειξη της ικανότητας γραφής και ανάγνωσης προκειμένου να αναγνωρισθεί η δυνατότητα υπογραφής στον κάτοχο του δελτίου και η άρνησή τους να προβούν στην έκδοση δελτίου ταυτότητας χωρίς την αναγραφή της ένδειξης «αδυναμία υπογραφής» σε περίπτωση, που ο ενδιαφερόμενος πολίτης δεν είναι σε θέση να προσκομίσει το ανωτέρω πιστοποιητικό παρά το γεγονός ότι δηλώνει ότι είναι ικανός να υπογράψει, ενδεχομένως να στοιχειοθετεί και διακριτική μεταχείριση λόγω φυλετικής καταγωγής σύμφωνα με το Ν. 3304/2005 και τις σχετικές διατάξεις της οδηγίας 2000/43 ΕΚ.

Επιπλέον σε περίπτωση που ισχύει ο ισχυρισμός ότι η υπηρεσία της Γενικής Ασφάλειας φέρεται να δήλωσε ότι η πρακτική αυτή εφαρμόζεται **μόνο** στις περιπτώσεις πολιτών καταγωγής Ρομ, παρότι το υπό προσκόμιση έγγραφο δεν αποτελεί υποχρεωτικό δικαιολογητικό για να διαπιστωθεί η ικανότητα αυτών για γραφή και ανάγνωση προκειμένου να επιτραπεί σε αυτούς να θέσουν υπογραφή στο σχετικό πεδίο, επειδή στην ανωτέρω κοινωνική ομάδα υπάρχει μεγάλο ποσοστό αναλφαβήτων, μια τέτοια πρακτική συνιστά άμεση διάκριση σε βάρος των συγκεκριμένων προσώπων και είναι αντίθετη με τις διατάξεις του ν. 3304/2005.

Δ. Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Σε απάντηση του προηγούμενου εγγράφου ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε το 8201/30-214626/20.03.2008 του 4^{ου} Τμήματος Ταυτοτήτων & Αρχείων/Β της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ με συνημμένο το με αριθμ. πρωτ. 8201/30-1-ε/04.03.2008 έγγραφο του Γραφείου Αστυνομικής Ασφαλείας της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μαγνησίας.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα απαντητικά έγγραφα οι αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ. αρνούνται συνολικά το περιεχόμενο της υπό διερεύνηση αναφοράς. Ειδικότερα με το 8201/30-1-ε/4.3.08 έγγραφο της Αστυνομικής Δ/σης Μαγνησίας η αρμόδια υπηρεσία ανέφερε ότι κατά την έκδοση δελτίου ταυτότητας ο πολίτης απλώς ερωτάται εάν μπορεί να θέσει την υπογραφή του επί του δελτίου και ότι σε περίπτωση που ο ίδιος ο πολίτης δηλώσει, προφορικά, αδυναμία, τότε και μόνον τότε τίθεται η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής" στο δελτίο, σε εκτέλεση της σχετικής εγκυκλίου χωρίς ζητείται, δηλαδή, κατά το στάδιο αυτό, η προσκόμιση αποδεικτικού γραμματικών γνώσεων.

Παρ' όλα αυτά -σύμφωνα πάντα με το περιεχόμενο του ανωτέρω εγγράφου- οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές ζητούσαν την προσκόμιση αποδεικτικού εγγράφου στις περιπτώσεις που πολίτης επιθυμεί να διαγραφεί η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής" από το δελτίο ταυτότητάς του, γεγονός που απαιτεί ταυτοχρόνως, και ανάγκη αντικατάστασης του ίδιου του δελτίου. Η διαδικασία αυτή ακολουθείται σύμφωνα με το προηγούμενο έγγραφο σε εκτέλεση του άρθρου ΙΔ §1β της 8200/0-181194/19-10-2005 Διαταγής σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (άρθρο 21 του Ν. 2690/1999). Κατά δήλωση επίσης της προαναφερόμενης υπηρεσίας η διαδικασία αυτή ακολουθείται για όλους τους Έλληνες πολίτες ανεξαιρέτως.

Ε. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ

Σε συνέχεια της ανωτέρω απάντησης των αστυνομικών αρχών ο Συνήγορος του Πολίτη απέστειλε προς αυτές το με Α.Π. 18706.2/07/14.07.2008 νεώτερο έγγραφό του επισημαίνοντας ότι εσφαλμένως η εκδούσα αστυνομική αρχή ερμηνεύει ως προσωπικό στοιχείο του κατόχου την δυνατότητα υπογραφής. Ο Συνήγορος του Πολίτη διευκρίνισε ότι μόνο τα προσωπικά στοιχεία του κατόχου αποδεικνύονται με δημόσια έγγραφα (π.χ. πιστοποιητικό γεννήσεως), τα οποία προσκομίζει ο πολίτης και κατά την έκδοση του δελτίου ταυτότητας, και συνεπώς οποιαδήποτε μεταβολή σ' αυτά, αποδεικνύεται επίσης με τα αντίστοιχα έγγραφα (π.χ. διόρθωση ληξιαρχικής πράξης γέννησης, πιστοποιητικό από τον οικείο Δήμο, δικαστική απόφαση κλπ.) και κατά τη διαδικασία αντικατάστασης δελτίου αστυνομικής ταυτότητας.

Αντιθέτως ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές ότι η δυνατότητα υπογραφής του κατόχου του δελτίου ταυτότητας αποτελεί πραγματική κατάσταση, την οποία αποδεικνύει ο πολίτης όταν μπορεί να υπογράψει στο αντίστοιχο πεδίο ανεξαρτήτως γραμματικών γνώσεων και χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει την «εγγραμματοσύνη» του με δημόσια έγγραφα. Όπως είχε και στο προηγούμενο έγγραφό του επισημάνει ο Συνήγορος του Πολίτη η υπογραφή καθ' αυτή δεν συνδέεται με κανέναν τρόπο με την απόδειξη της ταυτότητας του προσώπου και για το λόγο αυτό εφόσον οι αρμόδιες αρχές δηλώνουν ότι αρκούνται στην δήλωση του προσώπου ότι μπορεί να θέσει υπογραφή στο αντίστοιχο πεδίο του δελτίου κατά την έκδοση δελτίου ταυτότητας χωρίς να ελέγχουν -όπως δηλώνουν- το επίπεδο των γραμματικών του γνώσεων, με την ίδια ακριβώς διαδικασία θα πρέπει να προβαίνουν σε ακύρωση του προηγούμενου δελτίου ταυτότητας και σε αντικατάσταση αυτού με νέο, στο οποίο δεν θα αναγράφεται στο οικείο πεδίο η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής". Ο Συνήγορος του Πολίτη έκρινε επίσης ότι στην περίπτωση αυτή, ο μόνος έλεγχος, στον οποίο νομιμοποιούνται, κατ' αρχήν, να προβούν οι αρμόδιες αρχές είναι η διαπίστωση ή μη της ικανότητας του πολίτη να θέσει υπογραφή στο οικείο πεδίο.

Ιδιαίτερα, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 21 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999), ο Συνήγορος του Πολίτη διευκρίνισε ότι στην παρ. 1 του προαναφερόμενου άρθρου ορίζεται πως «για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπε-

ται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών». Αυτό σημαίνει ότι για τη διαγραφή της ένδειξης “αδυναμία υπογραφής” (είτε αυτή είχε γίνει μετά από δήλωση του κατόχου, είτε μετά από εσφαλμένη εκτίμηση της αρμόδιας εκδούσας αρχής) στο οικείο πεδίο του δελτίου ταυτότητας και αντικατάσταση του δελτίου για το λόγο αυτό, η διαδικασία πρέπει να ολοκληρώνεται χωρίς να απαιτείται προσκόμιση εκ μέρους του πολίτη οιαδήποτε εγγράφου για την απόδειξη των γραμματικών γνώσεών του.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε και στο θέμα της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, που είχε θέσει και με το αρχικό του έγγραφο, διευκρινίζοντας ότι η διάκριση σε βάρος των πολιτών καταγωγής Ρομ συνίσταται σε περίπτωση που η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων ικανότητας γραφής και ανάγνωσης απαιτείται, κατά τρόπο εξακολουθητικό, από τους ρομά έλληνες πολίτες λόγω του γεγονότος ότι οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές πιθανολογούν ότι οι συγκεκριμένοι δεν φοιτούν σε σχολείο ή στερούνται σχετικού τίτλου σπουδών με αποτέλεσμα η μη προσκόμιση τέτοιου αποδεικτικού στοιχείου εκ μέρους τους να συνεπάγεται την έκδοση δελτίου ταυτότητας με την ένδειξη «αδυναμία υπογραφής». Ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απάντηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μαγνησίας στο θέμα αυτό δεν ήταν σαφής. Συγκεκριμένα η προαναφερόμενη υπηρεσία ανέφερε μόνον περίπου πενήντα περιπτώσεις πολιτών στο δελτίο αστυνομικής ταυτότητας των οποίων αναγράφηκε η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής", επί ενός συνόλου 44.359 δελτίων, χωρίς να προσδιορίζεται κάτι περισσότερο επ' αυτών.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ανέφερε επίσης ότι εφόσον η Ελληνική Αστυνομία θεωρεί ότι η ένδειξη "αδυναμία υπογραφής" είναι αναγκαίο να εξακολουθήσει να τίθεται στο δελτίο αστυνομικής ταυτότητας των πολιτών, τούτο θα πρέπει να αφορά συγκεκριμένες περιπτώσεις που θα περιγράφονται σε σχετικό θεσμικό πλαίσιο και για την επίκληση των οποίων θα απαιτούνται συγκεκριμένα δικαιολογητικά και επανέλαβε την άποψη ότι η ένδειξη αυτή πρέπει να αφορά μόνον όσους πολίτες δηλώνουν ότι δεν μπορούν να θέσουν την υπογραφή τους στο σχετικό πεδίο του δελτίου ταυτότητας χωρίς να συνδέεται αυτή με την "εγγραμματοσύνη" του πολίτη ή την ικανότητά του προς δικαιοπραξία.

Ειδικότερα για τον εν λόγω αναφερόμενο ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε την υποχρέωση της αρμόδιας αστυνομικής αρχής να αντικαταστήσει το δελτίο αστυνομικής ταυτότητάς του, εφόσον διαπιστώσει την δυνατότητα αυτού να θέσει υπογραφή χωρίς να ζητήσει αποδεικτικά στοιχεία για το επίπεδο μόρφωσής του.

Κατόπιν των ανωτέρω ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε το με αριθμ. πρωτ. 8201/30/3-α/17.11.2008 έγγραφο του Γραφείου Ταυτοτήτων της Υποδιεύθυνσης Ασφαλείας Βόλου, με το οποίο ενημερώθηκε ότι στον αναφερόμενο χορηγήθηκε νέο δελτίο ταυτότητας «*επί του οποίου και υπέγραψε κανονικά*».

_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_